

Střední škola obchodu,
služeb a podnikání
a Vyšší odborná škola

Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová
Datum vytvoření: 20. 02. 2013
Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_17_CJL_1

Ročník: III.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Literatura a umění v 1. polovině 20. století

Téma: Poetismus

Metodický list/anotace:

Žáci se seznámí s charakteristickými znaky uměleckého směru poetismus, s hlavními představiteli, jejich tvorbou a v praktických ukázkách se pokusí nacházet typické znaky směru. Možno využít jako opakování k ústní části maturitní zkoušky pro žáky 4. ročníku.

POETISMUS

Od slova poezie

Jako jediný se zrodil a rozvíjel výhradně v Čechách

Vznik ve **20. letech 20. století** v prostředí avantgardního hnutí Devětsil

Zakladatelé a teoretičtí mluvčí byli **Vítězslav Nezval** a **Karel Teige**

Výrazovými prostředky byla **slova, obrazy, zvuk, film, divadlo**

Poetismus upřednostňuje **emoce, fantazii**, bleskovou **asociaci**, rozvinul umění **rýmu, asonance**, dokonalost v osvojení a užívání básnických prostředků

V červenci **1924** v časopisu Host vyšly první **manifesty poetismu**, Teigova stať Poetismus

Ve skupině poetistů dochází také ke **sporům**, jako odezva na kritické hlasy o konci poetismu vydávají Nezval a Teige Manifesty poetismu (1928), **ve 30. letech** se Nezval přiklonil k surrealismu

KAREL TEIGE V PROGRAMOVÉ STATI POETISMUS

„Umění, které přináší poetismus, je ležérní, dovádivé, fantaskní, hravé, neheroické a milostné. Není v něm ani špetky romantismu. Zrodilo se v atmosféře jaré družnosti, ve světě, který se směje; co na tom, slzí-li mu oči. Převládá humorná letora, od pesimismu bylo upřímně opuštěno.“(1)

Jak chápete výklad poetismu Karla Teigehe?

„Poetismus se nechtěl stát záležitostí pouze literární, usiloval být „uměním života, uměním žít a užívat, metodou, jak nazíratí na svět, aby byl básní, vyjadřuje potřebu umělého uspořádání reality tak, aby byla schopna ukojit všecken poetický hlad, jímž stůně toto století, nechce vymýšleti nové světy, ale **uspořádat tento svět tak, aby byl živou básní**, chce odhalit skutečnost, dát jí svítivý tvar jako v prvý den, **báseň je hra**, která sugeruje celé nové světy, rým je hra mezi životem a smrtí...“(2)

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PŘEDSTAVITELÉ

Vítězslav Nezval

Konstantin Biebl

Jaroslav Seifert

VÍTĚZSLAV NEZVAL V POETISMU

1924 – **Pantomima**

Do sbírky zařazeny: báseň **Podivuhodný kouzelník**, **Abeceda**, drobné divadelní a pantomimické **scénky**, **citáty** básníků Baudelaira, Apollinaira, Tzary, vlastní básnické **manifesty**

Podivuhodný kouzelník

- ✗ Polytematická báseň
- ✗ Autorův lyrický autoportrét
- ✗ V 7 básních prochází kouzelník životem, aby ho poznal, pochopil jeho smysl, krásu, proměnlivost

VÍTĚZSLAV NEZVAL: PODIVUHODNÝ KOUZELNÍK

„Předzpěv

O nové kultuře sníš a já nově ti v proměnách zpívám

Fontáno s tygřicí jež jsi náhrobkem tohoto děcka

Troubil postilión a koníci běželi k nivám

Rozplakat oči hvězd Má píseň je duhou a s ní kráče“(3)

JAROSLAV SEIFERT A POETISMUS

Na vlnách TSF

(TSF = bezdrátová telegrafie)

Svatební cesta

JAROSLAV SEIFERT: SVATEBNÍ CESTA

„Cirkus

Dnes poprvé slavný polykač ohně John

V náručí sevřel malou tanečnici Chloe

A MALÁ CHLOE BYLA JEŠTĚ PANNOU

Clown Pom ten večer před cirkem

Vypustil obecenstvu na uvítanou

VELKÝ BALON

DNES
NAPOSLED

„(4)

KONSTANTIN BIEBL

- ✗ Zlatými řetězy
- ✗ S lodí jež dováží čaj a kávu

Hlavní znaky básní:

- ✗ Hravé básnické obrazy, přirozená hudebnost české řeči
- ✗ Objevování exotiky, hýřivé tropy poznávané vlastníma očima
- ✗ Motivy domova a práce

KONSTANTIN BIEBL: S LODÍ JEŽ DOVÁŽÍ ČAJ A KÁVU

„S lodí jež dováží čaj a kávu

Pojedu jednou na dalekou Jávu

Za měsíc loď když vypluje z Janova

Stane u zeleného ostrova

Pojedem spolu já a ty

Vezmeš s sebou jen kufřík a svoje rty

Pojedem okolo pyramid

Lod' počká až přejde jeho lid...“(5)

VŠIMNĚTE SI VÝJIMEČNOSTI TÉTO BÁSNĚ!

RICHARD WEINER: MEZOPOTÁMIE

„Míč

MEškám tě Františku čepobití dávno už tě shání Slyšíš

JE?

ZOstra tedy, honem, polními

pěšina**MI**

POzor však pozor na tajná andělská

tena**TA**

TAkovou potutelnou cestou nejdéle

nasle**PO**

MIlost totiž nedbá vnadidel ale dělej

Br**ZO**

JEstli se Františku budeme před slepotou třást pak dojista zbloudí**ME**

Mezopotamie je zemí mezi proudy

A my zas řekou která ráje vroubí

A řeka břehy břehy řeku soudí“(6)

OTÁZKY K DISKUSI A ZAMYŠLENÍ:

- ✖ V čem vidíte výjimečnost poetických básní?
- ✖ Jak autoři pracují s jazykem, interpunkcí?
- ✖ Všímejte si rýmu – porovnejte ukázky!
- ✖ Využívají i jiné formy umění; např. výtvarné umění?
- ✖ Co je to polytematická báseň?
- ✖ Pokusili byste se napsat krátkou poetistickou báseň?

NÁVRH ŘEŠENÍ

- ✖ Hraní si se slovy, jejich významem, stavba básně je přizpůsobována záměru, básníci neužívají větnou interpunkci
- ✖ u K. Biebla se báseň rýmuje, je rytmiická, obrazná, hravá
- ✖ J. Seifert využívá i výtvarné umění, mění velikost písmen apod.
- ✖ R. Weiner vytváří také básnické obrazy, zajímavě názorné pojetí

CITACE, ZDROJE A LITERATURA

- ✖ (5) DR. HOLÝ, Jiří a kol. *Čítanka české a slovenské literatury pro III. ročník SŠ*. Praha: SPN, 1992, ISBN 80-04-25929-4.
- ✖ (1)(3)(4)(6) SOUKAL, Josef a kol. *Čítanka pro 3. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2002, ISBN 80-7235-212-1.
- ✖ (2) DR. VLAŠÍN, CSC., Štěpán a kol. *Slovník literárních směrů a skupin*. Praha: Orbis, 1977.
- ✖ MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury 1*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.